

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ХУШ КЕЛДИНГ РАМАЗОН!

Муҳтарам жамоат! Муборак кунлар остонасида турибмиз. Ойларнинг султони Рамазон соя солиб турибди. Рамазон сўзининг маъноларидан бири шуки, араблар баҳор кириб келганда энг биринчи ёғадиган ёмғирларни Рамазон деб аташган. Деҳқонлар шу ёмғирлардан кейин қарашар, қайси дарахт шу ёмғирдан кейин куртак отса унга парваришни давом эттиришар, қайси бир дарахт куртак отмаган бўлса ундан умидни узишар экан. Бир сўз билан айтганда у ёмғир улар учун умид ёмғири ҳисобланар экан. Биз мўмин-мусулмонлар учун ҳам Роббимиз раҳматлари ёғиладиган ой – Рамазон яқинлашмоқда. Ким Рамазон келганидан хурсанд бўлса ва унда ёмонликлардан тийилиш ҳамда оз бўлсада яхшилик сари қадам қўйишни ният қилса, унинг яхшиликка эришишидан умид қилса бўлади. Айни шу кунлар арафасида Пайғамбаримиз алайҳиссалом саҳобаларга қуйидаги сўзларни айтганлари ривоят қилинган:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ قَدْ أَظَلَّكُمْ شَهْرٌ عَظِيمٌ شَهْرٌ مُبَارَكٌ فِيهِ لَيْلَةٌ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ فَارَضَ اللَّهُ صِيَامَهُ وَجَعَلَ قِيَامَ لَيْلِهِ تَطَوُّعًا فَمَنْ تَطَوَّعَ فِيهِ بِخِصْلَةٍ مِنَ الْخَيْرِ كَانَ كَمَنْ أَدَّى فَرِيضَةً فَمَا سِوَاهُ وَمَنْ أَدَّى فِيهِ فَرِيضَةً كَانَ كَمَنْ أَدَّى سَبْعِينَ فَرِيضَةً وَهُوَ شَهْرُ الصَّبْرِ وَالصَّبْرُ ثَوَابُهُ الْجَنَّةُ وَهُوَ شَهْرُ الْمَوَاسَاةِ وَهُوَ شَهْرٌ يُزَادُ رِزْقَ الْمُؤْمِنِ فِيهِ مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا كَانَ لَهُ عِتْقُ رَقَبَةٍ وَمَغْفِرَةٌ لِدُنُوبِهِ" قِيلَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ لَيْسَ كُنَّا يَجِدُ مَا يُفَطِّرُ الصَّائِمَ قَالَ: "يُعْطِي اللَّهُ هَذَا الثَّوَابَ مَنْ فَطَّرَ صَائِمًا عَلَى مَذْقَةٍ لَبَنٍ أَوْ تَمْرَةٍ أَوْ شَرْبَةِ مَاءٍ وَمَنْ أَشْبَعَ صَائِمًا كَانَ لَهُ مَغْفِرَةٌ لِدُنُوبِهِ وَسَقَاهُ اللَّهُ مِنْ حَوْضِي شَرْبَةً لَا يَظْمَأُ حَتَّى يَدْخُلَ الْجَنَّةَ وَكَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجْرِهِ شَيْئًا وَهُوَ شَهْرٌ أَوَّلُهُ رَحْمَةٌ وَأَوْسَطُهُ مَغْفِرَةٌ وَآخِرُهُ عِتْقٌ مِنَ النَّارِ وَمَنْ خَفَّفَ عَنْ مَمْلُوكِهِ فِيهِ أَعْتَقَهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ"﴾ (أخرجه الإمام البيهقي عن سلمان الفارسي رضي الله عنه).

яъни: **“Эй, инсонлар! Улуғ, муборак ой сизларга соя солиб турибди. Бу ойда минг ойдан кўра яхшироқ бир кеча бор. Аллоҳ таоло бу ойнинг рўзасини фарз қилди, кечаси бедор бўлишни нафл қилди. Ким унда бирор бир яхшилик ила Аллоҳга яқинлик ҳосил қилса, худди бошқа ойларда фарзни адо қилганга ўхшайди. Ким унда бир фарз амални адо этса (бошқа ойларда) етмишта фарзни адо қилгандек бўлади. Бу ой сабр ойидир. Сабрнинг савоби жаннатдир. Бу ой ўзгалардан кўнгул сўраш, меҳр-муруват ойидир. Бу ойда мўмин кишининг ризқи зиёда бўлади. Ким у кунда бирор рўзадорга ифторлик қилиб берса, бу унинг гуноҳларига мағфират ва жаҳаннамдан озод бўлишига сабаб бўлади”,** – дедилар. Шунда: **“Эй, Аллоҳнинг Расули! Ҳаммамиз ҳам рўзадорга берадиган ифторлик топа олмаймиз-ку”,** – дейишди. Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам: **“Аллоҳ таоло бу савобни рўзадорга бир ютум сут ё бир дона хурмо ё бир қултум сув билан ифторлик қилиб берган кишига беради. Ким рўзадорни тўйдирса, бу унинг гуноҳларига каффорат бўлади ва Аллоҳ таоло**

уни менинг ҳавзимдан сугорадики, ундан кейин то жаннатга киргунча чанқамайди. Ифторлик қилиб берганга ҳам рўзадорнинг ажридан бирор нарса камайтирилмаган ҳолда, унинг ажрига тенг савоб бўлади. Бу ойнинг аввали раҳмат, ўртаси мағфират, охири жаҳаннамдан озод бўлишдир. Ким Рамазон ойида қўл остидаги (хизматчиси)га енгиллик қилса, Аллоҳ таоло уни мағфират қилади ва уни дўзахдан озод қилади”, – дедилар (Имом Байҳақий ривоятлари).

Ушбу ҳадисдан Рамазондаги ҳар қандай амалнинг ажри бир неча баробар қилиб берилишини билиб олдик. Буларни яхши англаган уммат пешволари бўлмиш саҳобаи киромлар Рамазонни худди бир улуғ меҳмондек кутиб олар эдилар. Улар Рамазонга ўтган гуноҳ ва хатолари учун тавбалар қилиб, имкон қадар зиммаларидаги қарзларни адо қилиб, ҳатто баъзилари зиммасида ҳеч қандай ҳақ қолмаслиги учун закотларини адо қилиб кирар эдилар. Зотан, ушбу ой мўмин-мусулмонлар учун ибодат мавсуми ҳисобланади. Мисол учун баъзилар бозор ва катта-катта дўконларнинг чегирмалар мавсумини кутиб яшайдилар. Нарсаларнинг нархи пасайтириб бериладиган, битта нарсанинг нархига икки ёки учта нарса бериладиган кунларда дўконлар одамларга тўлиб кетади. Олдинги солиҳ зотлар Рамазонни ажр ва савоблар бир неча ўнлаб марта кўп бериладиган мавсум сифатида кўрганлар. Шунинг учун ҳам улар Рамазонга олти ой қолганидан бошлаб унга етказишни сўраб Аллоҳ таолога дуо қилганлар. Аслида Рамазонга етиб келиш улкан неъмат ва катта имкониятдир. Чунки ой раҳмат ойидир, омонлик ойидир. Унда қанча-қанча инсонлар дўзахдан нажот топиш бахтига мушарраф бўладилар. Бу хусусда Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар:

﴿إِذَا كَانَ أَوَّلُ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ صُفِّدَتِ الشَّيَاطِينُ وَمَرَدَةُ الْجِنِّ ، وَغُلِّقَتْ أَبْوَابُ النَّارِ فَلَمْ يُفْتَحْ مِنْهَا بَابٌ ، وَفُتِّحَتْ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ فَلَمْ يُغْلَقْ مِنْهَا بَابٌ ، وَيُنَادِي مُنَادٍ كُلَّ لَيْلَةٍ : يَا بَاغِيَ الْخَيْرِ أَقْبِلْ ، وَيَا بَاغِيَ الشَّرِّ أَقْصِرْ ، وَلِلَّهِ عِتْقَاءُ مِنَ النَّارِ ، وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ﴾ (رواه الترمذي عن أبي هريرة رضي الله عنه)

яъни: *“Рамазоннинг биринчи кечасида шайтонлар ва саркаш жинлар занжирбанд қилинади. Дўзах эшиклари ёпилади. Унинг биронта эшиги очилмайди. Жаннат эшиклари очилади. Унинг биронта эшиги ёпилмайди. Ҳар кечада бир нидо қилувчи нидо қилади: “Эй яхшилик истовчи!. Эй ёмонлик истовчи!. Аллоҳнинг дўзахдан озод қилинган бандалари бўлади ва бу ҳар кечада содир бўлади” (Имом Термизий ривоятлари).*

Пайғамбаримиз саллаллоҳу алайҳи васаллам ушбу ойни алоҳида эътибор билан ўтказар эдилар. Бу ҳақда шундай дейилади:

﴿عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا ، قَالَ : كَانَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَجْوَدَ النَّاسِ ، وَكَانَ أَجْوَدَ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ ، وَكَانَ جِبْرِيلُ يَلْقَاهُ فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ رَمَضَانَ فَيُدَارِسُهُ الْقُرْآنَ ، فَلَرَسُولُ اللَّهِ ﷺ حِينَ يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ أَجْوَدُ بِالْحَيْرِ مِنَ الرِّيحِ الْمُرْسَلَةِ﴾ متفقٌ عَلَيْهِ

яъни: *“Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам инсонларнинг энг сахийси эдилар. У зотнинг энг саховатли ҳолатлари Рамазонда – Жаброил билан учрашган вақтда бўлар эди. Жаброил алайҳиссалом Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам билан Рамазоннинг ҳар тунисида учрашар эди ва Қуръонни дарс қилишар*

эди. *Ҳақиқатда шу кунларда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам яхшиликда эркин шамолдан ҳам сахий бўлиб кетар эдилар*” (Муттафақун алайҳ).

Бундан маълум бўладики, Рамазон Қуръон ва саховат ойдир. Зеро Қуръон Рамазонда нозил қилинган. Қуръони карим оятларида ҳам Рамазон Қуръон нозил қилинган ой сифатида васф этилган:

﴿شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ﴾

яъни: “**Рамазон ойи – унда одамларга ҳидоят ҳамда ҳидоят фуқрондан иборат Қуръон нозил қилингандир**”, дейилади (Бақара сураси 185-оят).

Рамазоннинг Қуръон туширилиши учун танлаб олингани ҳам унинг улугъ фазилатга эга эканига далолат қилади. Зеро бу Пайғамбаримиз саллаллоҳу алайҳи васалламдан суннат бўлган амалдир. Саҳобаи киромлар ва тобеъинлар ушбу ойда Қуръон тиловати ва дарсига алоҳида аҳамият беришлари ҳам шундандир.

Суфён Саврий Рамазон кирса одамларга кўп аралашмай Қуръон тиловатига юзланар эди. Имом Молик Рамазон киришига ҳадис дарсларини кўйиб, мусҳафни олиб тиловатга берилар эди.

Рамазонда қайси амалга бел боғласам бўларкан, қайси амал кўпроқ ажр ва барака келтирар экан, деб ўйлаб турган инсонларга уламолар бу ойда кўпроқ Аллоҳ таолонинг каломи Қуръони каримни тиловат қилиш, уни тинглаш ва уни ўрганишни тавсия қиладилар. Шунинг учун таровеҳ намозларида Қуръони каримни хатм қилиш суннат ҳисобланади. Рамазон ва Қуръон қиёматда мўминлар учун шафоатчи мақомида бўлади. Ҳадиси шарифда Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай деганлар:

﴿الصِّيَامُ وَالْقُرْآنُ يَشْفَعَانِ لِلْعَبْدِ، يَقُولُ الصِّيَامُ: أَيُّ رَبِّ! إِنِّي مَنَعْتُهُ الطَّعَامَ وَالشَّهَوَاتِ بِالنَّهَارِ، فَشَفَعَنِي فِيهِ،

وَيَقُولُ الْقُرْآنُ: مَنَعْتُهُ النَّوْمَ بِاللَّيْلِ، فَشَفَعَنِي فِيهِ؛ فَيَشْفَعَانِ﴾

яъни: “**Рўза ва Қуръон иккиси Қиёмат куни бандани шафоат қилади: Рўза: “Эй Раббим, мен буни кундузлари таом ва шаҳватлардан тўсган эдим. Унинг ҳақида шафоатимни қабул қил. Қуръон: “Мен уни кечалари уйқудан тўсган эдим. Унинг ҳақида шафоатимни қабул қил”, дейди. Бас, икковининг ҳам шафоати қабул қилинади**” (Имом Аҳмад ривоятлари).

Аллоҳ таоло бандаларини яхши кўрсада, уларга оналаридан меҳрибонроқ бўлсада уларнинг зиммасига рўзани фарз қилди ва бу ойнинг маълум вақтида оч ва ташна юришларини хоҳлади. Бунга сабаб шуки, рўза улар учун ҳам маънавий, ҳам жисмоний маънода шифо бўлади. Бунинг мисоли она боласини яхши кўрса ҳам бола касал бўлган вақтда аччиқ дориларни унга мажбурлаб ичириб, уни шифо топишини хоҳлаши кабидир. Шунинг учун ҳам рўза фарз қилинган оятнинг охирида “шоядки тақво қилсангиз” дейилди. Яъни сизлар рўза тутиш орқали тақвога яъни зоҳирий ва ботиний гуноҳлардан сақланиш малакасига эга бўласиз.

Рўзанинг мўминлар учун энг катта манфаати бу уни дўзах оташидан ҳимоя қилиши ва ундан узоқлаштириши ҳисобланади. Бу хусусда Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай дейдилар:

﴿مَا مِنْ عَبْدٍ يَصُومُ يَوْمًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا بَاعَدَ اللَّهُ بِذَلِكَ الْيَوْمِ وَجْهَهُ عَنِ النَّارِ سَبْعِينَ خَرِيفًا﴾

(متفقٌ عليه عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

яъни: “*Қайси бир банда Аллоҳ йўлида бир кун рўза тутар экан Аллоҳ таоло унинг юзини шу туфайли етмиш куз (яъни етмиш йиллик масофага) дўзахдан узоқ қилади*” (Муттафақун алайх).

Расулуллоҳ саллаллоҳу алайҳи ва саллам шундай марҳамат қилганлар:

﴿مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا، غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ﴾ (متفقٌ عَلَيْهِ عن أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

яъни: “*Ким Рамазон ойида имон билан, савоб умидида рўза тутса, унинг ўтган гуноҳлари кечиради*” (Муттафақун алайх).

Ушбу ҳадисда Рамазондек буюк фазилатларга бой ойда фақат рўза тутибгина кифояланмасдан, балки кечалари қоим бўлиб, таровеҳ намозларида Қуръон тиловатини тингласалар, Аллоҳ таолонинг буюк ваъдаларига сазовор бўладилар.

Бу ойда фурсатни ғанимат билиш учун одатдаги ибодатларга қўшимча равишда 20 ракат таровиҳ намози суннат қилинган. Бу эса савобларнинг бир неча баробар бўлишига сабаб бўлади. Бу ҳақда Пайғамбаримиз алайҳиссалом шундай дейдилар:

﴿مَنْ قَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ﴾ (رواه الامام البخاري عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ)

яъни: “*Ким имон билан, савоб умидида Рамазон кечалари қоим бўлса, унинг ўтган гуноҳлари кечиради*” (Имом Бухорий ривоятлари).

Муҳтарам азизлар! Ушбу ой тоат ва ибодат, меҳр ва оқибат, мурувват ва саховат ойидир. Юқоридаги ўтган ҳадислардан Рамазонда қилинадиган амалларнинг фазилатлари, хусусан рўздорларга ифтор қилиб бериш гуноҳларимизга каффорат бўлишини тушуниб олдик. Лекин шу ўринда бир мулоҳазани эслатиб ўтамизки, халқимизнинг диний савияси ортиб, савоб ва гуноҳ тўғрисидаги тушунчалари ҳам шаклланиб бормоқда. Қилаётган амаллари қабул бўлиши учун ихлос қанчалик зарур бўлса, риё амалларнинг савобини бекор қилишини яхши англамоқдалар. Шундан келиб чиқиб ифторлик бермоқчи азизларимиз қиладиган ифторликларини ихчам тарзда, дабдаба ва риёкорликлардан четланган ҳолда, ҳашаматли ресторан ёки кафеларда эмас, балки уйда оила ва яқинлари даврасида ўтказишлари мақсадга мувофиқ бўлади. Дабдаба қилиб, ўзига тўқ кишиларга ифторлик бергандан кўра, бева-бечора ва етим-есирларга, меҳрибонлик уйларига хайр-эҳсон қилиш динимизда энг мақбул ишлардандир.

Шунингдек, Рамазон тавба ва истиғфор, зикр ва тасбеҳлар ойидир. Дуо ва тазарруъ ойидир. Раҳм-шафқат ва кечиримли бўлиш ойидир. Бу муборак ойга тавба билан, бир-бирларимиздаги ҳақларни адо этиб, бир-биримизга бўлган гина ва адоватларни унутиб, бир-биримизни кечириб кириб борайлик. Яхшиликда мусобақалашайлик. Мўъминнинг умри фақатгина яхшиликни зиёда қилиши керак. Бу кунлар ҳам ўтиб кетади. Бундан сўнг тўқлик кунлари яна келади. Томоқларимиз яна хўл бўлади, аммо ажр қолади инша Аллоҳ!

Мажруҳ қалбларга даво бўладиган, маҳзун қалбларга тасалли бўладиган, тоғлар қадар ажр бўладиган Қуръон хатмларида қатнашайлик. Элу юрт ҳақиға, азиз ватанамиз ҳақиға дуолар қилайлик. Тинчлик ва хотиржам кунлар бардавом бўлишини Ҳақ таолодан сўрайлик.

Барчамизга Рамазон ойи муборак бўлсин! Уни ғанимат билиб, яхшиликлар билан ўтказишни барчамизга насиб қилсин! Омин!